

Vészkijárat életet ment a páncélozott pénz és értékszállító gépkocsiknál

Eur.Ing. Frank György c. docens
az SzVMSzK Szakmai Kollégium elnöke. „SzVMSzK mérnök szakértő” (B5, B6, B7)

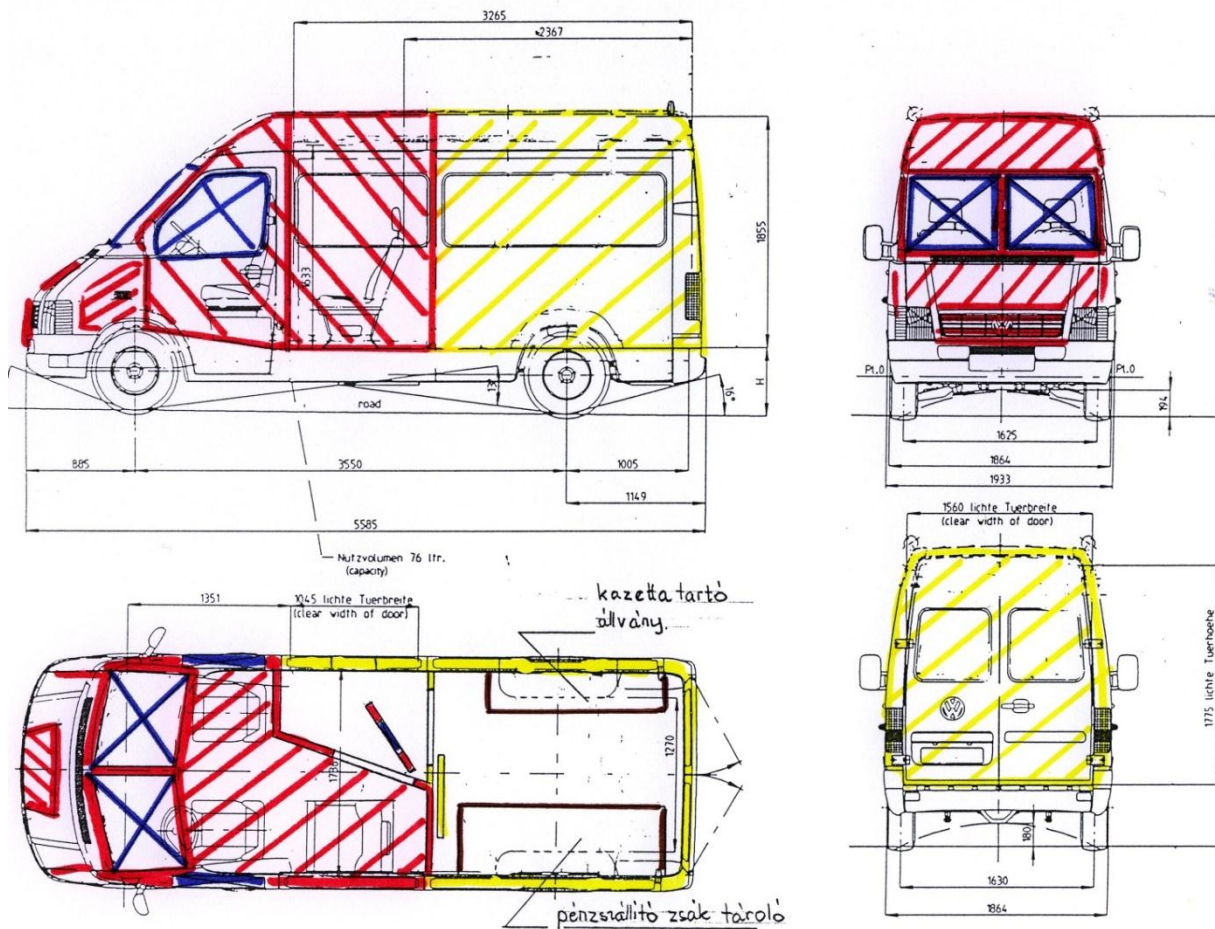
A közelmúltban történt, hogy egy páncélozott pénz és értékszállító gépkocsi havas, síkos úton haladva megcsúszott majd az út menetirány szerinti bal oldalán az árokba sodródott és ott a jobb oldalára borulva állapotodott meg. A helyszínre érkező tűzoltók váratlan nehézségekkel találták magukat szemben. Először, a páncélautó úgy volt kialakítva, hogy a ki-és beszállást csak egy, a menetirány szerinti jobboldalán kialakított ajtó biztosította. Ez az ajtó viszont használhatatlan volt, mivel erre az oldalára borult a gépkocsi. Másodszor, az egyetlen ajtó zárszerkezete, ha hozzáférhető lett volna, csak a gépkocsivezetőnél tartott kulccsal volt nyitható. A kulcs viszont, természetesen a gépkocsi belsejében volt. Harmadszor a gépkocsiban rekedt pénzszállítók megsérültek. A szerencsétlenségben szerencse volt, hogy a gépkocsi nem gyulladt ki és a gépkocsiban tartózkodó pénzszállítók, sérüléseik ellenére, belülről segíteni tudtak a tűzoltóknak, akik fészítő-vágó eszközökkel nyitottak rést a jármű speciálisan megerősített oldalában /1/.

A pénz és értékszállító páncélozott, biztonsági gépkocsik (C.I.T.) építésének filozófiája a személyzet, a rakomány megbízható, elégséges védelméből indul ki, figyelemmel a szabványokra, a realitásokra és arra, hogy a mechanikus védelem, az elektronikus riasztás, a személyi feltételek szinkronban legyenek.

A C.I.T. gépkocsik doktrinájának egyik támpillére, hogy a jármű felépítménye áttörés biztos és bizonyos felületei minimum lövedékállóak. A másik támpillér, hogy a jármű rendelkezik olyan járulékos biztonsági berendezésekkel, amelyek a bent tartózkodó személyeket nagymértékben képesek védeni támadások alkalmával, pl. behatolási kísérletekkel szemben. A védelemigényt, a védelmi tervet, a védelmi koncepció keretei között, mindig a pénz-és értékszállító cég vezetése fogalmazza meg veszélyelemzés, kockázatbecslés alapján.

Nos, ezeknek a gondolatoknak a C.I.T. járművek csak akkor tudnak megfelelni, ha a felépítményük sem anyagukban sem kialakításukban nem hétköznapiak.

A cikk célja, egy megtörtént eset alapján, ismételten /2/ felhívni a szakemberek figyelmét a vészkijárat fontosságára különös tekintettel olyan C.I.T jármű konstrukciónál, ahol csak egy külső ajtó biztosítja a ki-és beszállást /3/.

C.I.T gépkocsi védelmi terve

A terv középpontja a vagyonőrök és a szállítmány biztonsága

Mentés C.I.T. járműből

Nyilvánvaló az, hogy egy nem hétköznapi kialakítású C.I.T. járműből való mentés csak akkor lehet hatékony, ha

- a csak egy külső ajtós CIT járművön legalább egy, megfelelően méretezett, külső vészkijárat is biztosított úgy, hogy az nem lehet ugyanazon az oldalon, mint az egyetlen külső ajtó.
- a vészkijáratú ajtó vagy nyílás belülről bármikor könnyen legyen nyitható úgy, hogy a szerkezetet ne lehessen visszazárni nyom nélkül
- a vészkijárat kívülről is nyitható, vezérelhető speciálisan, de egyszerűen
- a mentők és/vagy a menekülők rendelkeznek megfelelő ismeretekkel a különleges anyagokból készült felépítmény, zárszerkezetek vészhelyzet alkalmával történő nyitásának módszereiről
- a mentők és/vagy a menekülők rendelkeznek a vészhelyzetben alkalmazható „mentő” kulcsokkal
- a menekülők előzőleg begyakorolták a jármű vészkijáraton keresztül

történő elhagyását

- a vészkijárat bel mérete legalább 400 x 600 mm
- az osztott belső terű (kamrás) felépítmény egyes terei átjáró ajtókkal összekötöttek

Vészkijárat konstrukciók

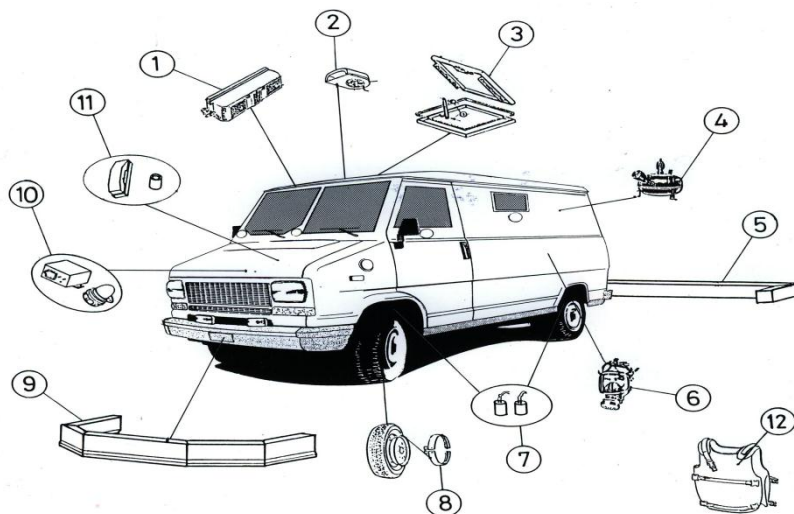
(A „vészkijárat” olyan vészkijárat ajtót, vészkijárat ablakot vagy búvó nyílást jelent, amelyet csak vészhelyzetben lehet használni kijáratként)

„Üvegzárral” biztosított

A vészkijárat ajtó belülről egy egyszerű, robusztus kialakítású, üvegbetéttel kombinált tolózár (főelem) elmozdításával könnyen nyitható úgy, hogy a szerkezetet nem lehet visszazárni nyom nélkül. Ugyanis a nyitási művelet alkalmával az üvegbetét összetörik. Megfelelő ismeretek birtokában, pl. „mentőkulcs” segítségével, az ajtó kívülről is nyitható. A főelemre vonatkozólag követelmény lehet, hogy hosszabb ideig (több mint 10 perc) képes legyen ellenállni kézi szerszámokkal elkövetett támadásnak, fessegetésnek.

„Leeső zárral” biztosított

A vészkijárat ajtó akár belülről, akár kívülről nyitható, természetesen megfelelő ismeret birtokában. A belülről való nyitás szinte teljes mértékben megfelel az „üvegzárral” biztosított megoldásban írtakkal. Viszont a kívülről a nyitáshoz tudni kell, hogy hol kell megbontani a tetőn elhelyezett szerelvények közül azt, amelyik rejtje a vészkijárat ajtót biztosító zárszerkezetet.

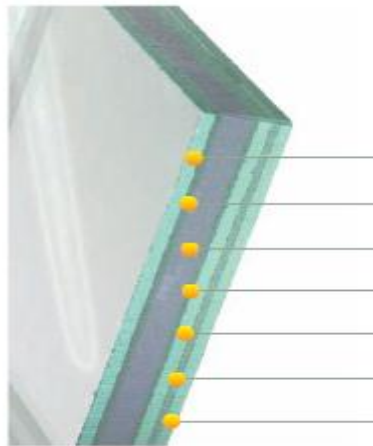
A CIT jármű felszerelése közé tartozik a vészkijárat /3/ is

Áramkör megszakítással nyitó

A vészkijárat ajtó zárt állapotát egy tartó mágnes biztosítja belőről. A menekülő személyek vészhelyzetben, egy leplombált biztonsági doboz felnyitása után hozzáférnek ahhoz a kapcsolóhoz, amelynek segítségével képesek bontani a tartó mágnes áramkörét.

Immobiliserrel kombinált

Az előzőekben írt konstrukciók kiegészíthetők immobiliserrel, ami a vészkijárat megnyitásának pillanatában vagy a szerkezeteknek meghatározott kezelési technológiától való eltérés esetén a jármű védelmi rendszere csendes és/vagy hangos riasztást indít be, közben működésbe hozza az indításgátló berendezést, amely több áramkört megszakít. Továbbá választható olyan megoldás, amivel a vészkijárat állapot (pl.: nyitva v zárva), valós időben, központból figyelhető és onnan a zárszerkezet működtethető is.

Egy lövedékálló szélvédő lehetséges szerkezete (Fentről le: üveg, műgyanta, polikarbonat, műgyanta, üveg, PVB fólia, üveg)

Szélvédőn keresztül

Vészhelyzetben a szélvédő vészkijárat ablaknak tekinthető abban az esetben, ha nincs más megoldás a C.I.T gépkocsiba, kívülről történő behatolásra. Ajánlatos ilyenkor a „kitépéses” módszert alkalmazni, amivel néhány eszköz (feszítővas, tappancs, fúró) segítségével, szakmai hozzáértéssel a lövedékálló szélvédő, aránylag rövid idő alatt, helyéből eltávolítható. Kerülni kell a behatolást megkísérelni a lövedékálló szerkezet áttörésével, erős szilánkosodás miatt.

Lövedékálló szélvédőt befoglaló páncél keret (4)

ÖSSZEFOGLALÁS

1. „Munkavédelemre vonatkozó szabálynak minősül a nemzeti szabványosításról szóló jogszabály figyelembevételével a munkavédelmi tartalmú nemzeti szabvány annyiban, hogy a magyar nyelvű nemzeti szabványtól különböző megoldás alkalmazása esetén a munkáltató köteles - vitás esetben - annak bizonyítására, hogy az általa alkalmazott megoldás munkavédelmi szempontból legalább egyenértékű a vonatkozó szabványban foglalt követelménnyel, megoldással.” (5)
2. Nem elegendő csak kialakítani a vészkijáratot, hanem annak használatát oktatni, gyakorolni is kell.
3. Célszerű lenne, ha a szakma képviselői a CIT járművekből való mentés lehetőségeit áttekintnék, például egy konferencia keretén belül

Felhasznált irodalom

1. Holes István tű.alezr.: Ha kigyullad, bennégnek...Pénzszállító páncélautó az árokban. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Tűzoltószövetség
2. Frank György: A vészkijárat fontossága páncélozott pénz-és értékszállító gépkocsiknál. Biztonság . X. évf. 1998/4. szám
3. MSZ 20300:2002 Páncélozott pénz-és értékszállító gépjárművek. Követelmények, gyártás, javítás, üzemeltetés és ellenőrzés
4. Frank György: Páncélozott pénz-és értékszállító biztonsági gépkocsik. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Páncélos, Gépjármű és Közlekedési Tanszék. Jegyzet. 2000
5. 1993. évi XCIII. törvény a munkavédelemről. 11. §
6. AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 1214/2011/EU RENDELETE (2011. november 16.) az euro készpénz, euro övezetbe tartozó tagállamok közötti, határon átnyúló, üzletszerű közúti szállításáról